

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

KNO.410.4.3.2025

Pan

Prof. dr hab. Leszek Sirko
Dyrektor Instytutu Fizyki PAN
Instytut Fizyki PAN
Al. Lotników 32/46
02-668 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/022 Gospodarka majątkowa i finansowa Polskiej Akademii Nauk

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Instytut Fizyki Polskiej Akademii Nauk ¹ , Al. Lotników 32/46, 02-668 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. Leszek Sirko, Dyrektor, od 1 listopada 2024 r. Poprzednio, w okresie od 11 kwietnia 2016 r. do 31 października 2024 r. funkcję kierownika jednostki pełnił prof. dr hab. Roman Puźniak.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Gospodarka majątkowa IF PAN 2. Gospodarka finansowa IF PAN
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2025 (I półrocze) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	Katarzyna Peikow-Mentlewicz, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KNO/49/2025 z 1 sierpnia 2025 r. Agnieszka Chełmińska, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KNO/48/2025 z 1 sierpnia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: IF PAN.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2020-2025 (I półrocze) Instytut Fizyki PAN prawidłowo gospodarował mieniem znajdującym się w jego zasobach. W sposób należyty dbano o stan techniczny budynków przeprowadzając regularne i zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami kontrole stanu technicznego budynków. Stwierdzono również, że Instytut dokonywał niezbędnych inwestycji w poprawę stanu technicznego budynków objętych oględzinami. Jednakże kontrola wykazała nierzetelne i niezgodne z ówczesnie obowiązującym art. 60 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁴ i rozporządzeniem ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego prowadzenie ksiąg obiektów budowlanych⁵. Wynajem nieruchomości realizowano w oparciu o istniejące regulacje wewnętrzne wprowadzone decyzjami Dyrektora Instytutu. W umowach z najemcami/dzierżawcami prawidłowo określano strony, przedmiot umowy oraz warunki finansowe, a ich rozliczanie prowadzono rzetelnie. Nie stwierdzono przypadków rozporządzania nieruchomościami z naruszeniem przepisów ani strat majątku wynikających z niegospodarności. Zarządzanie flotą samochodową prowadzono gospodarnie i celowo – pojazdy służbowe wykorzystywano wyłącznie do celów służbowych, w oparciu o wymagane wewnętrznymi regulacjami dokumenty, a rozliczenia kosztów eksploatacji prowadzono właściwie.

Zarządzanie środkami finansowymi przebiegało zgodnie z wymogami racjonalnej gospodarki. Uzyskane w latach 2020-2025 (I półrocze) przychody wyniosły łącznie 376 361,4 tys. zł. Środki w wysokości: 175 886,3 tys. zł, które IF PAN otrzymał na podstawie art. 365 pkt 2 lit. a-d i g ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym*⁶ oraz środki z utworzonych funduszy, jak również otrzymane od Prezesa PAN wydatkowane gospodarnie i zgodnie z przeznaczeniem. Rozdysponowanie środków ze zwiększonej w 2024 r. subwencji nastąpiło na cele określone w komunikatach ówczesnego Ministra Nauki. Poza jednym przypadkiem Instytut wywiązywał się z obowiązku terminowego raportowania wykorzystania otrzymanych środków. Umowy cywilnoprawne, co do zasady, zawierano zgodnie z przepisami. Stwierdzono jednak, że pomimo zmiany przepisów prawa powszechnie obowiązującego w Instytucie nie zaktualizowano wprowadzonych w 2005 r. wewnętrznych regulacji w zakresie zawierania umów cywilnoprawnych. Zakup usług obcych odbywał się na podstawie prawidłowo prowadzonych postępowań oraz gospodarnie. Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła zawarcia pięciu umów na zakup usług obcych niezgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami. Skontrolowane postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego zostało przeprowadzone prawidłowo, zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2019 r. *Prawo zamówień publicznych*⁷ oraz obowiązującymi w Instytucie zasadami udzielania zamówień.

IF PAN w latach 2020-2025 (I pół.) prowadził działalność badawczą i rozwojową (B+R), w ramach której dokonywał, m.in. zgłoszeń patentowych, wzorów

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. Nr 106, poz. 1126, dalej: Prawo Budowlane.

⁵ Dz. U. 2003 nr 120 poz. 1134.

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, ze zm. Dalej: ustawa Pswn.

⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm. Dalej: upzp.

użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych (łącznie 44) oraz publikacji (łącznie 1 552), które były cytowane łącznie 63 939 razy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności⁸

OBSZAR	1. Gospodarka majątkowa Instytutu Fizyki PAN
Opis stanu faktycznego	1. Według stanu na dzień 1 stycznia 2020 r., IF PAN posiadał prawo użytkowania wieczystego gruntów o powierzchni 4,02 ha wraz z prawem własności do 22 budynków o powierzchni: zabudowy 11 585 m², użytkowej 28 960,59 m². Na mocy Porozumienia⁹ z dnia 24 listopada 1973 r., zawartego pomiędzy IF PAN a Instytutem Technologii Elektronowej¹⁰, 10 z 22 budynków oddano w użytkowanie ITE. IF PAN nie posiadał lokali mieszkalnych. Obydwa ww. Instytuty – na mocy Porozumienia z dnia 20 marca 2018 r. – współużytkowały Implantator Peletron znajdujący się w pracowni akceleratorowej ITE. Ustalono, że w przypadku ponoszenia kosztów ze środków własnych IF PAN oraz ITE, strony będą rozliczały wydatki zgodnie z prognozowanym procentowym wykorzystaniem implantatora przez poszczególne Instytuty w danym roku. Stwierdzono, że jedynym kosztem poniesionym przez IF PAN w okresie objętym kontrolą, zgodnie z § 4 pkt. 6 ww. Porozumienia, było opłacenie za pracownika kosztu szkolenia i egzaminu do uzyskania uprawnień niezbędnych do właściwego wykonania obowiązków przy użytkowaniu implantatora zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (za łączną kwotę 800 zł). Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że w latach 2020-2024 urządzenie było niesprawne, bądź działało w ograniczonym zakresie, w tym czasie koszty związane z eksploatacją ponoszone były przez IMiF oraz ze wspólnego projektu INFRASTART dotyczącego wsparcia aparatury zakupionej w ramach programu POiG, w tym w szczególności implantatora 8/4382/SAS. (akta kontroli str. 843-859, 867-928, 931-938, 985-987) Do aktywów trwałych Instytutu (o najwyższej wartości)¹¹ zalicza się: mikroskop Titan – 18 092,3 tys. zł (grupa 8 – <i>Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie</i> – łączna wartość składników tej grupy 156 879,7 tys. zł); skraplarka helowa LINDE L1410 z kompresorem – 3 529,8 tys. zł (grupa 4 – <i>Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania</i> – łączna wartość składników tej grupy 7 136,9 tys. zł); instalację zimnej wody oraz uzbrojenie sieci wodociągowej – 728 tys. zł (grupa 2 – <i>Obiekty inżynierii lądowej i wodnej</i> – łączna wartość aktywów w tej grupie to 1 907,7 tys. zł) oraz panele fotowoltaiczne SolarEdge SE17K-RW – 312,1 tys. zł (grupa 6 – <i>Urządzenia techniczne</i> – łączna wartość składników tej grupy 7 136,9 tys. zł). (akta kontroli str. 861-866)

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ W sprawie ustalenia warunków użytkowania przez ITE MPM budynków i pomieszczeń Polskiej Akademii Nauk przy Al. Lotników 32/46 w Warszawie.

¹⁰ Z dniem 1 października 2020 r. ITE przekształcił się w Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Mikroelektroniki i Fotoniki, dalej: ITE, IMiF.

¹¹ Wartość początkowa brutto.

2. W okresie objętym kontrolą Instytut nie zbywał nieruchomości, natomiast w ramach posiadanego mienia wynajmował i dzierżawił powierzchnie podmiotom zewnętrznym. Łączny przychód z tego tytułu wyniósł 429,1 tys. zł, z czego 90,7% tych przychodów wynikało z najmu powierzchni gastronomicznej.

Instytut prowadził także najem, tzw. okazjonalny, sal wykładowych o łącznej powierzchni użytkowej 448,31 m² mogących pomieścić 133 osoby. Ich wynajem odbywał się w oparciu o *Zasady wynajęcia sal w IF PAN*, w których określono ceny najmu i stawki godzinowe brutto. Łącznie w okresie objętym kontrolą uzyskano z tego tytułu 138,3 tys. zł (z tego największy przychód w wysokości 126,1 tys. zł uzyskano od Centrum Fizyki Teoretycznej)¹².

IF PAN posiada bazę hotelową znajdującą się w dwupiętrowym budynku mieszczącym łącznie 36 pokoi z łazienkami – 29 dla doktorantów oraz siedem komercyjnych. Zasady wynajmu pokoi gościnnych określono w zarządzeniach Dyrektora: nr 6/2017 z dnia 28 lutego 2017 r. oraz nr 21/2020 z dnia 7 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia *Regulaminu Pokoi gościnnych IF PAN oraz Regulaminu Pokoi Gościnnych dla Doktorantów i Młodych Naukowców*. Cennik usług za najem pokoi gościnnych stanowił załącznik do ww. zarządzeń, przy czym ustalono go odrębnie dla najmu komercyjnego¹³ oraz dla doktorantów i młodych naukowców. W drugim przypadku podpisywano umowę najmu określającą przedmiot umowy, czynsz i inne opłaty, kaucję zabezpieczającą, prawa i obowiązki stron, rozwiązanie umowy najmu i zwrot przedmiotu najmu. Załącznikami do umowy był protokół zdawczo-odbiorczy oraz regulamin. Najmującym wystawiano faktury.

Przychód IF PAN z najmu ww. pokoi wyniósł łącznie – w okresie objętym kontrolą – 1 795,1 tys. zł, przy koszcie 1 625,0 tys. zł, co oznacza, że zysk z najmu pokoi gościnnych w okresie objętym kontrolą wyniósł 170,1 tys. zł. W 2020 r. koszt z tytułu wynajmu pokoi był wyższy o 235,1 tys. zł od uzyskanego przychodu, co spowodowane było głównie pandemią COVID-19. W kolejnych latach odnotowano wzrost przychodów odpowiednio: 39,6 tys. zł; 65,2 tys. zł; 94,0 tys. zł; 127,4 tys. zł oraz 79,0 tys. zł za I półrocze 2025 r.

Operaty szacunkowe dotyczące najmu powierzchni zaplecza kuchennego oraz magazynowych pomieszczeń piwnicznych sporządzono trzykrotnie, w okresach co dwa lata¹⁴. IF PAN nie wymagał od najmujących, tytułem zabezpieczenia umowy, kaucji bądź gwarancji bankowych (nie dotyczy pokoi gościnnych). Analitykę umożliwiającą ustalenie sumy i struktury kosztów utrzymania prowadzono dla wynajmu pokoi gościnnych, jak również dla refaktur za media IMiF i CFT. Instytut prowadził także wydzieloną ewidencję przychodów i kosztów dla wszystkich rodzajów działalności, nie prowadził natomiast ewidencji kosztów w podziale na poszczególne nieruchomości.

Szczegółowym badaniem, co do prawidłowości rozporządzania przez IF PAN nieruchomościami, objęto wynajem powierzchni gastronomicznej oraz najem pokoi, z czego łączny przychód wyniósł 2 184,4 tys. zł (92,4% ogółu przychodów uzyskanych z najmu za okres objęty kontrolą). Nie stwierdzono nieprawidłowości

¹² Dalej: CFT.

¹³ W podziale na pokoje jedno-, dwu i trzy-osobowe; nocleg 1-3 noce, powyżej trzech nocy, pobyty terminowe 14, 30 i powyżej 30 dni.

¹⁴ Dnia 21 września 2020 r., 20 września 2022 r. i 30 września 2024 r.

w rozporządzaniu nieruchomościami, a najem powierzchni należących do IF PAN prowadzony był zgodnie z przepisami oraz wewnętrznymi procedurami.

(akta kontroli str. 929-976, 976-984, 988-1032)

łącznie, w latach 2020-2025 (I pół.), Instytut z najmu i dzierżawy powierzchni uzyskał przychód w wysokości 2 362,6 tys. zł. Zysk z najmu wszystkich pomieszczeń wahał się w całym okresie objętym kontrolą: w 2020 r. wyniósł: 190,9 tys. zł, w 2021 r. 95 tys. zł, w 2022 r. 170 tys. zł, w 2023 r. 239,0 tys. zł, w 2024 r. 261,0 tys. zł, w 2025 r. 207,7 tys. zł. Zysk z tytułów działalności pomocniczej¹⁵ wyniósł odpowiednio: -109,0 tys. zł w 2020 r.; 305,9 tys. zł w 2021 r.; 307,7 tys. zł w 2022 r.; 388,6 tys. zł w 2023 r.; 488,5 tys. zł w 2024 r. i 288,5 tys. zł w I połowie 2025 r. Łączny przychód za ten okres wyniósł 1 670,2 tys. zł.

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko, wyjaśnił, że strata na działalności pomocniczej w 2020 r. związana była, m.in. z pandemią COVID-19.

IF PAN obciążał kosztami mediów (energia elektryczna, CO, woda, ścieki) podmioty funkcjonujące w budynkach Instytutu, korzystające z jego infrastruktury, tj. IMiF¹⁶ oraz CFT. W *Zestawieniu przychodów i kosztów działalności pomocniczej za lata 2020-2025 (I półrocze)* wykazywano pozycję pn. *refaktury i media* łącznie dla obydwu ww. podmiotów. Przychody i koszty były równoważne i za okres objęty kontrolą wyniosły 8 063,0 tys. zł, w tym dla IMiF wystawiono refaktury na łączną kwotę 7 355,4 tys. zł oraz dla CFT na kwotę 125,5 tys. zł.

(akta kontroli, str. 985-988, 1006-1032)

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że ustalony na koniec roku zysk netto (niezależnie od obszaru działalności, z którego został uzyskany) przekazywany jest na działalność B+R Instytutu w postaci zasilenia funduszy (podstawowego, rezerwowego, badań własnych). W zeznaniu rocznym podatku dochodowego od osób prawnych Instytut wykazuje uzyskany dochód netto (nie zysk) jako dochód zwolniony z opodatkowania, z przeznaczeniem na działalność statutową.

(akta kontroli str. 985-987)

Instytut wynajmował pomieszczenia biurowe od Uniwersytetu Rzeszowskiego wydatkując środki w łącznej wysokości 32,2 tys. zł brutto. Najem związany był z prowadzeniem działalności naukowej przez pracowników IF PAN, w tym w związku z projektem badawczym *Międzynarodowe Centrum Sprzężenia Magnetyzmu i Nadprzewodnictwa z Materią Topologiczną* w programie *Międzynarodowe Agendy Badawcze* Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, współfinansowanego z funduszy strukturalnych UE, środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, Oś IV: Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego, działanie 4.3. *Międzynarodowe Agendy Badawcze*.

(akta kontroli str. 929-976, 989-1029)

3. Kontrolą w zakresie wykonywania przez IF PAN, wymaganych przepisami art. 64 ust. 1 ustawy Prawo budowlane okresowych przeglądów stanu technicznego

¹⁵ W tym z tytułu refaktur za media, usług naukowych (zlecone badania, pomiary, inne), wynajmu pokoi gościnnych (doktoranci, zaproszenie w ramach współpracy naukowej, goście, inne) oraz wynajmu pomieszczeń IF PAN (sale, inne pomieszczenia).

¹⁶ W związku z zaległościami IMiF dotyczącymi refundacji opłat za media przeprowadzono windykację należności.

budynków oraz prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych poddano – szczegółowo – dwa z 12 budynków i 12 ksiąg. Na podstawie analizy protokołów kontroli stanu technicznego budynków objętych kontrolą stwierdzono, że Instytut przeprowadził wszystkie wymagane przepisami kontrole, z których to zaleceń nie formułowano. W latach 2020-2025 żaden z organów zewnętrznych nie przeprowadzał kontroli nieruchomości należących do IF PAN.

Instytut posiadał i prowadził książki obiektów budowlanych dla każdego z 12 budynków. Szczegółowym badaniem, co do prawidłowości ich prowadzenia, m.in. w zakresie uregulowanym w ustawie Prawo budowlane oraz rozporządzeniu *w sprawie książki obiektu budowlanego* poddano wszystkie książki. Stwierdzono, że prowadzone były w sposób niezgodny z przepisami i nierzetelnie. Szczegółowy opis nieprawidłowości został zawarty w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, str. 1030-1057)

4. Zarządzeniem nr 9 z dnia 1 czerwca 2017 r., Dyrektor Instytutu wprowadził zasady korzystania z samochodów służbowych będących własnością IF PAN. Określono w nich, m.in., w czyjej dyspozycji znajdują się samochody, zarówno osobowe, jak i dostawcze; osoby uprawnione do korzystania i kierowania nimi; osoby odpowiedzialne za prowadzenie ewidencji rozliczeń przebiegu; rodzaje dokumentów służących do rozliczeń; zobowiązania w stosunku do kierowców i dysponentów samochodów, jak również wzory dokumentów (wzór upoważnienia na kierowanie służbowym samochodem; wzór zamówienia na środek transportu; wzór karty ewidencji przebiegu pojazdu oraz karty rozliczenia kilometrów i zużycia paliwa w podziale na wewnętrzne źródła finansowania). Samochody służbowe pozostawały w dyspozycji dyrektora Instytutu, zastępcy dyrektora do spraw Technicznych oraz Działu Zamówień Publicznych, Zaopatrzenia i Gospodarki Aparaturowej odpowiedzialnego za ewidencję rozliczeń przebiegu samochodów służbowych. Karty ewidencji przebiegu pojazdów służyły jako podstawa do: udokumentowania wyjazdu służbowego z miejsca garażowania, tj. siedziby IF PAN; rozliczania czasu pracy pojazdu i kierowcy i/lub pracownika upoważnionego do kierowania pojazdem¹⁷; rozliczania pobranego paliwa oraz sporządzania miesięcznej karty eksploatacyjnej.

W okresie objętym kontrolą Instytut dysponował czterema pojazdami, których był właścicielem – samochodami: Opel Astra z 2007 r., Ford Transit z 2010 i Fiat Doblo z 2011 r. oraz traktorem Kioti z 2010 r. Koszty związane z utrzymaniem i eksploatacją tych pojazdów, w poszczególnych latach objętych kontrolą, wyniosły, odpowiednio: w 2020 r. – 35 509,61 zł; w 2021 r. – 23 394,89 zł; w 2022 r. – 34 079,14 zł; w 2023 r. – 37 633,15 zł; w 2024 r. – 30 284,01 zł oraz w I połowie 2025 r. – 24 240,56 zł. Średni udział kosztów poniesionych na utrzymanie i eksploatację pojazdów stanowił 0,05% kosztów IF PAN ogółem. Płatności za paliwo dokonywane były tzw. kartami FleetCor.

Szczegółowa kontrola dokumentacji eksploatacyjnej samochodów i kart ewidencji przebiegu pojazdów wykazała, że nie były udostępniane pracownikom Instytutu, ani innym osobom lub podmiotom, w tym osobom zatrudnionym w oparciu o umowy cywilno-prawne do celów prywatnych. W związku z tym, że flota zapewniała jedynie obsługę transportową IF PAN, nie ustalono limitów

¹⁷ W myśl § 1 Zarządzenia Dyrektora Instytutu nr 9 z dnia 1 czerwca 2017 r., *w sprawie określenia zasad korzystania z samochodów służbowych będących własnością IF PAN*

powyżej, których użytkownik samochodu zobowiązany był do ponoszenia kosztów paliwa. Karty ewidencji służyły jako podstawa do: udokumentowania wyjazdu służbowego z miejsca garażowania, tj. siedziby IF PAN; rozliczania czasu pracy pojazdu i kierowcy i/lub pracownika upoważnionego do kierowania pojazdem; rozliczania pobranego paliwa oraz sporządzania miesięcznej karty eksploatacyjnej.

Nie zawierano umów na użytkowanie samochodów prywatnych do celów służbowych.

(akta kontroli str. 1060-1063, 1093-1122)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Książki obiektów budowlanych znajdujące się w posiadaniu Instytutu Fizyki PAN prowadzone były nierzetelnie i niezgodnie z przepisami ustawy Prawo Budowlane i rozporządzenia w sprawie prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych. I tak:

- a) na stronie tytułowej żadnej z ksiąg nie zapisano informacji nt. daty założenia książki, numeru tomu i liczby stron, co było niezgodne z § 4 ww. rozporządzenia;
- b) w tablicy nr I w żadnej z ksiąg nie zamieszczano informacji nt. roku oddania obiektu do użytkowania, co było niezgodne z § 4 pkt. 3 ww. rozporządzenia;
- c) w tablicy nr II żadnej z ksiąg, niezgodnie z § 5 rozporządzenia, nie zamieszczono wymaganych informacji, tj.: nazwy, imienia, nazwiska właściciela/zarządcy; nr i daty sporządzenia protokołu odbioru obiektu, nazwy organu, który wydał pozwolenie na użytkowanie obiektu, nr i daty wpisu o zamknięciu książki oraz dacie jej założenia;
- d) w żadnej z ksiąg nie wpisano danych ogólnych o obiekcie wraz z wykazem dokumentacji, w tym dokumentacji technicznej przekazanej właścicielowi (zarządcy) przy zakładaniu książki, co było niezgodne z § 5 pkt. 2 ww. rozporządzenia;
- e) w żadnej z ksiąg (§ 5 pkt. 4 ww. rozporządzenia) nie było informacji nt. protokołów kontroli, nadań określonych w art. 62 ust. 1 i 2 ustawy oraz przeprowadzonych remontach i przebudowach obiektu;
- f) w trzech przypadkach w związku z niewpisywaniem dat sporządzenia protokołów kontroli i wpisu do książki niemożliwym było ustalenie, czy zgodnie z § 6 pkt 1 ww. rozporządzenia wpisy dokonywano w dniu zaistnienia okoliczności, dla której jest wymagane dokonanie takiego wpisu (nr II, III, VIII);
- g) w 11 przypadkach w związku z niepoprawnym wpisywaniem dat sporządzenia protokołów kontroli i wpisu do książki niemożliwym było ustalenie, czy zgodnie z § 6 pkt 1 ww. rozporządzenia wpisy dokonywano w dniu zaistnienia okoliczności, dla której jest wymagane dokonanie takiego wpisu (I, IA, IB¹⁸, II, III, IIIA, IIIB, IIIC, VIII, IX, X, XV, Hotel);
- h) we wszystkich przypadkach wpisy do książki były niekompletne w zakresie wymaganym w § 6 pkt. 2 ww. rozporządzenia;
- i) w siedmiu ksiągach występowały przypadki wpisywania kilku kontroli prowadzonych w innym okresie w jedną rubrykę, (I, IA, IB; II, III, IIIC; VIII; IX; X);

¹⁸ Dla budynków I, IA i IB prowadzona była jedna książka – były one połączone łącznikami.

- j) w żadnej z ksiązek nie podano informacji, która z upoważnionych osób dokonała wpisu, w związku z czym niemożliwym była weryfikacja, czy wpisów do książki dokonywał właściciel, zarządca lub osoba przez nich upoważniona zgodnie z § 6 pkt. 3 ww. rozporządzenia);
- k) w jednym przypadku korekty zapisu dokonano poprzez użycie korektora, co było niezgodne z § 6 pkt. 4 ww. rozporządzenia określającym sposób dokonywania sprostowań zapisów (nr III).

W zakresie odstępstw od wzoru książki obiektu budowlanego określonego w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia

- l) stwierdzono, że w tablicy nr 6 *Wykaz opracowań technicznych dot. obiektu – ekspertyzy, badania techniczne obiektu, opinie, orzeczenia techniczne, dokumentacja techniczna i inne opracowania dot. obiektu* dla ośmiu ksiązek nie dokonywano wpisów, choć zgodnie z tabelą nr 8 pn. *Wykaz protokołów odbioru robót remontowych w obiekcie* w budynkach przeprowadzano remonty, czy modernizacje, itp., do których niezbędna była dokumentacja techniczna (przypadek budynków o nr I, IA, IB; II; III; VIII; IX; X; Hotel; mała architektura – teren);
- m) W tablicy nr 8 – *Wykaz protokołów odbioru robót remontowych w obiekcie*, w której należało uzupełnić dane wg kolumn o nazwach: lp., nr pozwolenia na budowę, podstawa realizacji robót – dla ośmiu ksiązek nie wskazywano nr pozwolenia na budowę (lub odniesienia, że nie było takiego obowiązku); podstawy realizacji robót, zakresu remontów, nr protokołu odbioru i daty jego sporządzenia. Rubrykę pn. zakres remontów uzupełniano, przykładowo o lakoniczny wpis np. *wymiana instalacji centralnego ogrzewania*. W kolumnie *Protokół odbioru nr i data* wpisywano datę (nie zawsze kompletną) i sporadycznie nr protokołu (I, IA, IB; II; III; VIII; IX; X; Hotel; mała architektura – teren);
- n) Pomimo, iż wszystkie wymagane przepisami kontrole stanu technicznego budynku/przeglądów technicznych, dla każdego z nich były wykonywane (czego dowodem były protokoły), wystąpiły przypadki niewpisywania tych informacji w tablicy nr IV:
 - w budynku nr I, IA, IB w 2020 r. nie wpisano przeglądu stanu technicznego budynku, kontroli pomiaru natężenia oświetlenia ewakuacyjnego, kontroli stanu technicznego instalacji gazowej;
 - w budynku nr II w 2020 r. stanu technicznego budynku; pomiaru natężenia oświetlenia ewakuacyjnego oraz przewodów kominowych i wentylacyjnych; w 2021 r. kontroli szczelności instalacji gazowej;
 - w budynku nr III niezgodnie z przepisami, pierwsze dwie kontrole 2020 r. dopisano w wierszu, w którym wpisana była kontrola z 2019 r.; w 2020 r. dwukrotnie wpisano informację o przeprowadzeniu kontroli technicznej dźwigu UDT i jednej kontroli przewodów kominowych i wentylacyjnych, informacji o przeprowadzeniu pozostałych kontroli nie wpisano. Nie wpisano informacji o przeprowadzeniu kontroli: w 2021 r. stanu technicznego budynku oraz instalacji gazowej; w 2022 r. – instalacji gazowej;
 - w budynku nr IIIA brak było wpisów odnośnie kontroli w 2020 r., w tablicy nr 4 nie wpisano informacji o przeprowadzeniu w latach 2022-2024 kontroli stanu technicznego dźwigu UDT;

- w budynku nr IIIB nie wpisano informacji o przeprowadzeniu kontroli: w 2020 r. (przeglądu technicznego budynku, kontroli pomiaru natężenia oświetlenia ewakuacyjnego, kontroli przewodów kominowych i wentylacyjnych). Zgodnie z wpisami w tablicy nr 5 dot. kontroli przeprowadzanych raz na 5 lat, w 2020 r. nie wpisano kontroli pięcioletniej pomiaru instalacji elektrycznej. Dokonano jej – według wpisu – rok później;
- w budynku nr IIIC nie wpisano informacji o przeprowadzeniu kontroli: w 2020 r. (przeglądu technicznego budynku, kontroli pomiaru natężenia oświetlenia ewakuacyjnego, kontroli przewodów kominowych i wentylacyjnych). Rokrocznie w jednej pozycji wpisywano dwie kontrole razem (przewodów i odstożników);
- w budynku nr VIII nie wpisano informacji o przeprowadzeniu kontroli: w 2020 r. stanu technicznego budynku, pomiaru natężenia oświetlenia ewakuacyjnego oraz szczelności instalacji gazowej, a w 2024 r. stanu technicznego dźwigu UDT;
- w budynku nr IX nie wpisano informacji o przeprowadzeniu: w 2020 r. przeglądu technicznego budynku, kontroli pomiaru natężenia oświetlenia ewakuacyjnego oraz kontroli szczelności instalacji gazowej; w 2021 r. i 2024 r. kontroli technicznej dźwigu UDT. Według tablicy nr 5 dot. kontroli przeprowadzanych przynajmniej raz na pięć lat, brak było wpisu o przeprowadzeniu kontroli instalacji elektrycznej;
- w budynku nr X nie wpisano informacji o przeprowadzeniu: w 2020 r. przeglądu technicznego budynku, kontroli pomiaru natężenia oświetlenia ewakuacyjnego; w 2024 r. kontroli technicznej dźwigu UDT;
- w budynku nr XV nie wpisano informacji o przeprowadzeniu w 2020 r. przeglądu technicznego budynku;
- w budynku pn. Hotel nie wpisano informacji o przeprowadzeniu w 2020 r. kontroli natężenia oświetlenia ewakuacyjnego;
- w budynku pn. warsztat technologiczny pomimo przeprowadzenia wymaganych kontroli – o czym świadczyły protokoły z ich przeprowadzenia będące w dyspozycji jednostki – nie dokonano wpisu w książce.

(akta kontroli str. 1033-1057)

Dyrektor Instytutu Fizyki PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że niepełne wpisy w książkach obiektów budowlanych wynikały z niewłaściwego wypełniania obowiązków osób odpowiedzialnych za dokonywanie wpisów oraz braku weryfikacji wpisów w książkach przez Dział Obsługi Technicznej IF PAN. Podkreślił, że w związku z przeprowadzanymi terminowo przeglądami, powstałe niedociągnięcia w zakresie wpisów w książkach nie stanowiły zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia pracowników, ani zagrożenia katastrofą budowlaną. Jednocześnie poinformował, że oprócz uzupełnienia brakujących wpisów, planowane jest wprowadzenie bieżącego monitorowania dokonywania wpisów po przeglądach i remontach, a także przeszkolenie osoby nadzorujące ww. działania w zakresie prowadzenia książek obiektów budowlanych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

(akta kontroli str. 1160-1162)

Zdaniem NIK twierdzenie, że nieprawidłowe prowadzenie ksiąg obiektów budowlanych nie ma wpływu na bezpieczeństwo pracowników jest błędne i sprzeczne z celem uregulowań prawnych, praktyką nadzoru budowlanego oraz intencją ustawodawcy, który nakazał dokumentowanie wszystkich kontroli, aby zapobiegać zagrożeniom wynikającym z zaniedbań w utrzymaniu budynków. Nierzetelne prowadzenie tych ksiąg, a zwłaszcza brak wpisów (lub niewłaściwa ich prezentacja) odnośnie przeprowadzonych kontroli uniemożliwia wykazanie, że obiekt jest utrzymywany w należytym stanie technicznym i jest bezpieczny dla życia i zdrowia pracowników, a w przypadku kontroli zewnętrznej może narazić IF PAN na sankcje administracyjne i prawne. Jednakże Izba zauważyła, że naprawę istniejącego stanu rzeczy rozpoczęto jeszcze w trakcie trwania niniejszej kontroli.

OCENA CZĄSTKOWA

Instytut Fizyki PAN prawidłowo, gospodarnie, celowo i rzetelnie gospodarował majątkiem Instytutu. Użytkowane przez Instytut nieruchomości wykorzystywane były zgodnie z celami statutowymi, a dysponowanie majątkiem odbywało się zgodnie z interesem ekonomicznym IF PAN. Flota samochodowa wykorzystywana była do celów służbowych w sposób gospodarny i celowy. Prawidłowo ewidencjonowano i racjonalnie wykorzystywano pozostały majątek trwały. IF PAN realizował obowiązki właściciela nieruchomości w zakresie bieżącego utrzymania i dokonywania kontroli stanu technicznego objętych badaniem budynków, jednakże nierzetelnie prowadził księgi wszystkich obiektów budowlanych Instytutu.

Opis stanu
faktycznego

2. Gospodarka finansowa IF PAN

1. W latach 2020-2025 (do 30 czerwca), IF PAN osiągnął przychody ogółem w wysokości 376 361,4 tys. zł, z czego środki pozyskane od MNiSW (230 741,7 tys. zł), środki z Narodowego Centrum Nauki¹⁹ (67 840,3 tys. zł), z Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej²⁰ (46 720,6 tys. zł), przychody z tytułu działalności gospodarczej (11 717 tys. zł), środki otrzymane z Akademii (2 129,3 tys. zł), pozostałe (17 212,5 tys. zł), w tym, m. in. środki uzyskane z tytułu komercjalizacji wyników badań naukowych, prac rozwojowych oraz know-how związanego z tymi wynikami, opłaty za kształcenie na studiach podyplomowych lub kształcenie w innych formach, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) oraz z innych zagranicznych źródeł, w tym środki uzyskane w ramach programów międzynarodowych).

Pozyskane w okresie objętym kontrolą środki z MNiSW stanowiły od 51% do 74% przychodów ogółem danego roku. Udział środków NCN w przychodach ogółem uległ zmniejszeniu z 33,6% w 2022 r. do 12% w I pół. 2025 r. Środki z FRNP wynosiły od 4% do 17,8% przychodów ogółem. Udział środków z tytułu działalności gospodarczej w przychodach ogółem IF PAN wynosił od 1,9% do 5,4%. Środki pozyskane z Akademii stanowiły mniej niż 1%, za wyjątkiem 2024 r., kiedy wyniosły 2,4% udziału w przychodach ogółem.

(akta kontroli str. 5-8, 14-81, 104, 106, 114-114H)

¹⁹ Dalej: NCN.

²⁰ Dalej: FRNP.

Koszty IF PAN w latach 2020-2025 (I pół.) wyniosły łącznie 397 556,3 tys. zł²¹. Największą grupę kosztów stanowiły wynagrodzenia i składniki od nich naliczane w wysokości 213 810,1 tys. zł²². W latach 2020-2025 (I pół.) koszty te pokrywane były ze środków pochodzących z subwencji odpowiednio na poziomie: 66,8%, 66,2%, 68,2%, 69,8%, 78,1%, 59,8%. Kolejną najwyższą grupę kosztów stanowiła amortyzacja, której koszty wyniosły łącznie 63 175,9 tys. zł²³ oraz zużycie materiałów i energii w wysokości 51 329,6 tys. zł²⁴.

IF PAN w latach 2020-2022 oraz w 2024 r. osiągnął dodatni wynik finansowy, tj. w 2020 r. 245,9 tys. zł, w 2021 r. 174,5 tys. zł, w 2022 r. 231,5 tys. zł, w 2024 r. 1 146,1 tys. zł. W 2023 r. IF PAN zanotował ujemny wynik finansowy w wysokości – 2 371,1 tys. zł²⁵.

(akta kontroli str. 5-8, 14-81, 104-105, 115, 447-454)

Dyrektor IF PAN sporządzał plany finansowe Instytutu zasięgając opinii rady naukowej. Plany te zawierały następujące elementy: przychody ogółem (z tego: przychody z tytułu subwencji i dotacji z MNiSW, przychody ze sprzedaży projektów badawczych, pozostałe przychody z działalności, przychody finansowe, pozostałe przychody operacyjne), wydatki ogółem (z tego: wynagrodzenia, składki na ubezpieczenie społeczne, pozostałe koszty pracownicze, pozostałe koszty, koszty działalności pomocniczej – pokoje gościnne, wynajem pomieszczeń, usługi, refaktury oraz koszty finansowe i pozostałe koszty operacyjne), wynik działalności gospodarczej, wynik brutto, podatek dochodowy, wynik netto – strata.

(akta kontroli str. 5-8, 14-81, 114-114H, 447-454)

IF PAN w latach 2020-2025 (I pół.) prowadził działalność badawczą i rozwojową (B+R), w ramach której dokonywał, m.in. zgłoszeń patentowych, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych (łącznie 44, w tym w: 2020 r. 11, 2021 r. osiem, 2022 r. 12, 2023 r. sześć, 2024 r. jedno, 2025 r. sześć) oraz publikacji (łącznie 1552, w tym w: 2020 r. 322, 2021 r. 275, 2022 r. 263, 2023 r. 301, 2024 r. 284, do 20 sierpnia 2025 r. 107). Publikacje IF PAN były cytowane łącznie 63 939 razy, w tym w: 2020 r. 10 845, w 2021 r. 12 231, w 2022 r. 11 501, w 2023 r. 11 077, w 2024 r. 11 340 i do 20 sierpnia 2025 r. 6 945 razy.

Do najważniejszych efektów działalności IF PAN, sfinansowanych środkami pochodzącymi z budżetu państwa, należą, m. in.: publikacje (np. N. Sozańska, B.P. Klepka, A. Niedźwiecka, L. Zhukova, M. Dadlez, B. Greb-Markiewicz, A. Ożyhar, A. Tarczewska, *The molecular properties of the bHLH TCF4 protein as an intrinsically*

²¹ Z czego w 2020 r. 71 771,3 tys. zł, w 2021 r. 69 222,1 tys. zł, w 2022 r. 73 737,3 tys. zł, w 2023 r. 78 069,6 tys. zł, w 2024 r. 70 054,7 tys. zł, w 2025 r. (I pół.) 34 701,3 tys. zł.

²² Z czego w 2020 r. 37 694,1 tys. zł, tj. 52,5% ogółu kosztów, 2021 r. 37 240,4 tys. zł, tj. 53,8% ogółu kosztów, 2022 r. 37 408,5 tys. zł, tj. 50,7% ogółu kosztów, 2023 r. 41 388,7 tys. , tj. 53% ogółu kosztów, 2024 r. 39 324,8 tys. zł, tj. 56% ogółu kosztów, 2025 r. (I pół.) 20 753,6 tys. zł, tj. 59,8% ogółu kosztów.

²³ Z czego w: 2020 r. 15 241,5 tys. zł, tj. 21% ogółu kosztów; 2021 r. 11 528,8 tys. zł, tj. 16,5% ogółu kosztów; 2022 r. 13 067,3 tys. zł, tj. 17,7% ogółu kosztów; 2023 r. 10 884,5 tys. zł, tj. 14% ogółu kosztów; 2024 r. 8 099,3 tys. zł, tj. 11,6% ogółu kosztów; 2025 r. (I pół.) 4 354,5 tys. zł, tj. 12,5% ogółu kosztów.

²⁴ Z czego w: 2020 r. 8 862,8 tys. zł, tj. 12% ogółu kosztów; 2021 r. 8 509,5 tys. zł, tj. 12% ogółu kosztów; 2022 r. 8 693,6 tys. zł, tj. 11,8% ogółu kosztów; 2023 r. 10 733,1 tys. zł, tj. 13,7% ogółu kosztów; 2024 r. 9 253,8 tys. zł, tj. 13,2% ogółu kosztów; 2025 r. (I pół.) 5 276,8 tys. zł, tj. 15,2% ogółu kosztów.

²⁵ Było to wynikiem m. in. wzrostu kosztów wynagrodzeń, wysokiego poziomu inflacji, wzrostu innych kosztów, w tym kosztów energii, zużycia cieczy kriogenicznych i in.

disordered hub transcription factor z 2025 r., M. Foltyn, K. Norowski, A. Savin, M. Zgirski, *Quantum thermodynamics with a single superconducting vortex* z 2024 r., Hung Nguyen, Hoang Linh Nguyen, Pham Dang Lan, Nguyen Quoc Thai, Mateusz Sikora, Mai Suan Li, *Interaction of SARS-CoV-2 with host cells and antibodies: experiment and simulation* z 2023 r.) oraz zgłoszenia patentowe (np. *Magnetron device for sputtering target* (głowina magnetronowa) w 2022 r., technologia osadzania powłok termoizolacyjnych na szybach w 2022 r., detektory i generatory promieniowania w podczerwieni z szeroką regulacją zakresu długości fali w 2025 r.

(akta kontroli str. 5-8, 14-103, 107-113)

Zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej²⁶ IF PAN terminowo składał do Głównego Urzędu Statystycznego Sprawozdania o działalności badawczej i rozwojowej (B+R).

(akta kontroli str. 5-8, 82-103, 107-113)

2. IF PAN w latach 2020-2025 (I pół.) na początku każdego roku objętego kontrolą (na dzień 1 stycznia) dysponował środkami finansowymi w wysokości: w 2020 r. 32 943,4 tys. zł, w 2021 r. 38 064,1 tys. zł, w 2022 r. 40 780,1 tys. zł, w 2023 r. 38 449,4 tys. zł, w 2024 r. 33 003,7 tys. zł, w 2025 r. 35 137 tys. zł oraz na dzień 30 czerwca 2025 r. 34 474,6 tys. zł.

W okresie objętym kontrolą IF PAN nie zaciągał kredytów bankowych oraz nie otrzymał skarbowych papierów wartościowych.

(akta kontroli str. 5-8, 14-81, 298-329)

Stosownie do Komunikatu Ministra Nauki z dnia 30 kwietnia 2024 r., IF PAN przyznano zwiększenie wysokości subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym na pokrycie skutków finansowych związanych z podwyższeniem wynagrodzeń pracowników naukowych, wynikających z wejścia w życie rozporządzenia Ministra Nauki z dnia 15 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej²⁷ w wysokości 6 498,4 tys. zł. IF PAN przeznaczył całość środków na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego (3 557,1 tys. zł) oraz na wynagrodzenia pracowników (2 941,3 tys. zł).

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że w IF PAN w ciężar subwencji (podstawowej i zwiększonej) rozliczane są wszystkie te koszty, które nie znajdują pokrycia w pozostałych źródłach celowych. Kwota zwiększenia subwencji z kwietnia 2024 r. została wykazana, jako subwencja wykorzystana wynikowo na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, to znaczy do wysokości poniesionych łącznie kosztów działalności B+R w IF PAN. Nie można w związku z tym wskazać na co zostały wykorzystane konkretne środki z tytułu zwiększenia subwencji, gdyż IF PAN prowadzi zbiorczą ewidencję kosztową dla całej otrzymanej w danym roku subwencji.

(akta kontroli str. 298-331, 651-657)

²⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1799.

²⁷ Dz. U. poz. 235. dalej: rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora uczelni publicznej.

W latach 2020-2025 (I pół.), na koniec każdego roku objętego kontrolą, IF PAN zatrudniał pracowników naukowych: w 2020 r. 168 osób, w 2021 r. 161 osób, w 2022 r. 160 osób, w 2023 r. 183 osoby, w 2024 r. 189 osób, w 2025 r. (na dzień 30 czerwca) 113 osób.

(akta kontroli str. 298-331)

Podwyższone wynagrodzenia otrzymało 119 osób, tj. 63% ogółu zatrudnionych pracowników naukowych (w łącznej kwocie 2 671 tys. zł), dodatkowo podwyżkę wynagrodzenia otrzymało 189 pracowników, innych niż naukowcy (w łącznej kwocie 270,2 tys. zł).

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że podwyżkę wynagrodzenia otrzymali wszyscy pracownicy naukowcy, których wynagrodzenie w dniu 1 stycznia 2024 r. było niższe niż wynagrodzenie minimalne określone w rozporządzeniu w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora uczelni publicznej. Sytuacja finansowa IF PAN uniemożliwiła zwiększenie wynagrodzenia pracownikom naukowym, których wynagrodzenie w dniu 1 stycznia 2024 r. było wyższe od minimalnego wynagrodzenia zasadniczego podanego w ww. rozporządzeniu. Dodatkowo podwyżkę wynagrodzenia otrzymali pracownicy nienaukowcy, których wynagrodzenie zasadnicze było niższe niż wynagrodzenie minimalne określone w ówczesnym rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 2023 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2024 r.²⁸.

(akta kontroli str. 298-331, 651-657)

Stosownie do Komunikatu Ministra Nauki z dnia 16 grudnia 2024 r., IF PAN przyznano zwiększenia wysokości subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego w wysokości 3 008 tys. zł. Środki w wysokości 2 725 tys. zł Instytut przeznaczył na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, niewykorzystane środki w wysokości 283 tys. zł zostały przeznaczone na realizację tego celu w następnym roku.

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że dyrektor IF PAN nie miał żadnych podstaw do podejmowania decyzji dotyczących zwiększenia wydatków w 2024 r. w stosunku do przyznanej subwencji. Ze zwiększonej subwencji, uzyskanej w 2024 r. zostały pokryte niezbędne wydatki na rozwój i utrzymanie potencjału badawczego IF PAN do wysokości poniesionych kosztów w 2024 r.

(akta kontroli str. 298-331, 651-657)

²⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 1893.

3. IF PAN, zgodnie z art. 85 ust. 1. ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk²⁹ utworzył fundusze: statutowy³⁰, rezerwowy³¹ i zakładowy fundusz świadczeń socjalnych³².

Zarządzeniem Dyrektora Instytutu Fizyki Polskiej Akademii Nauk nr 22/2020 z dnia 23 grudnia 2020 r. utworzono, na podstawie art. 85 ust. 2 pkt 1-4 ustawy o PAN, fundusz badań własnych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. na koncie funduszu nie było środków. W latach 2021-2023 dokonywano zwiększenia funduszu, tj. w 2021 r. o 226,2 tys. zł, w 2022 r. o 160,5 tys. zł, w 2023 r. o 213 tys. zł. W 2024 r. dokonano zmniejszenia funduszu o 590,7 tys. zł w związku z dokonaniem zakupu przez IF PAN pompy do kompresora RSX do skraplarki helu oraz zakupu i montażu instalacji paneli fotowoltaicznych. Stan funduszu w 2024 r. i 2025 r. wyniósł 9 tys. zł. W 2025 r. dokonano zwiększenia funduszu o 527,2 tys. zł. Stan funduszu na dzień 30 czerwca 2025 r. wyniósł 536,2 tys. zł. Instytut nie tworzył funduszu stypendialnego, wdrożeń i nagród.

(akta kontroli str. 447-454)

4. W latach 2020-2025 (I pół.) IF PAN otrzymał od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki środki: na podstawie art. 365 pkt 2 lit. a-d i g ustawy Pswn, tj. na prowadzenie działalności naukowej, realizację inwestycji obszarze działalności badawczej, kształcenie w szkole doktorskiej, komercjalizację wyników działalności naukowej oraz know-how związanego z tymi wynikami, rozwój zawodowy pracowników naukowych w instytutach PAN, instytutach badawczych oraz instytutach międzynarodowych w wysokości 176 886,3 tys. zł; na podstawie art. 365 pkt 4 lit. b ustawy Pswn, tj. na zatrudnienie kadry i rozwój zawodowy pracowników pionu badawczego w wysokości 846,4 tys. zł; na podstawie art. 365 pkt 5 ww. ustawy, tj. na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej lub stanowiska badawczego, unikatowych w skali kraju oraz specjalnej infrastruktury informatycznej – mających istotne znaczenie dla realizacji polityki naukowej państwa w wysokości 22 388 tys. zł, na podstawie art. 365 pkt 7 ustawy Pswn w ramach programów i przedsięwzięć Ministra w wysokości 3 938,1 tys. zł.

²⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1796, ze zm., dalej: ustawa o PAN.

³⁰ Stan funduszu na dzień 1 stycznia 2020 r. wynosił 9 037,5 tys. zł, na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosił 9 138,7 tys. zł. W latach 2021-2023 nie wystąpiły zmiany w wysokości środków na funduszu. W 2024 r. dokonano zmniejszenia o kwotę 2 219,9 tys. zł, w związku z koniecznością pokrycia straty netto za 2023 r. Stan funduszu na dzień 1 stycznia 2025 r. wyniósł 6 918,7 tys. zł. W 2025 r. dokonano zwiększenia w wysokości 527,2 tys. zł, na dzień 30 czerwca 2025 r. stan funduszu wyniósł 7 446 tys. zł.

³¹ Stan funduszu na dzień 1 stycznia 2020 r. wynosił 90,2 tys. zł. W wyniku dokonanych w latach 2020-2023 zwiększeń na dzień 1 stycznia 2024 r. stan funduszu wynosił 151,2 tys. zł. W 2024 r. dokonano zmniejszenia o kwotę 151,2 tys. zł, w związku z koniecznością pokrycia straty netto za 2023 r. Stan funduszu na dzień 1 stycznia 2025 r. wyniósł 0 zł. W 2025 r. dokonano zwiększenia o 91,7 tys. zł. Stan funduszu na dzień 30 czerwca 2025 r. wyniósł 91,7 tys. zł.

³² Stan funduszu na dzień 1 stycznia 2020 r. wynosił 288,5 tys. zł, dokonano zwiększenia o 625,5 tys. zł, a następnie zmniejszenia o 605,5 tys. zł. Stan na dzień 1 stycznia 2021 r. wyniósł 308,4 tys. zł. W 2021 r. dokonano zwiększenia o 624,8 tys. zł, a następnie zmniejszenia o 590,2 tys. zł. Stan na dzień 1 stycznia 2022 r. wyniósł 343,1 tys. zł. W 2022 r. dokonano zwiększenia o 669,9 tys. zł, a następnie zmniejszenia o 694,7 tys. zł. Stan na dzień 1 stycznia 2023 r. wyniósł 318,2 tys. zł. W 2023 r. dokonano zwiększenia o 697,2 tys. zł, a następnie zmniejszenia o 708,8 tys. zł. Stan na dzień 1 stycznia 2024 r. wyniósł 306,7 tys. zł. W 2024 r. dokonano zwiększenia o 812,7 tys. zł, a następnie zmniejszenia o 879,2 tys. zł. Stan na dzień 1 stycznia 2025 r. wyniósł 240,2 tys. zł. W 2025 r. dokonano zwiększenia o 916,8 tys. zł. Stan na dzień 30 czerwca 2025 r. wyniósł 1 156,4 tys. zł.

Szczegółowym badaniem objęto trzy przypadki wykorzystania środków przekazanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w tym dwa przypadki na podstawie art. 365 pkt 2 lit. a-d i g, pkt 4 lit. b, pkt 5 ustawy Pswn w łącznej wysokości 10 907 tys. zł, tj. 4,3% środków przekazanych przez Ministra³³ oraz jeden przypadek na podstawie art. 365 pkt 7 ustawy Pswn w wysokości 484,1 tys. zł, tj. 12,3% środków przekazanych przez Ministra:

- Umowa nr 7292/IA/SP/2022 z dnia 25 listopada 2022 r., której przedmiotem była realizacja zadania pn. „Układ laserowy do badań molekuł dla przyszłych technologii kwantowych”. Kwota przyznanej dotacji wyniosła 846,4 tys. zł, z czego koszty realizacji zadań określonych w umowie wyniosły 844 tys. zł, co stanowiło 99,7% przekazanej dotacji. Środki otrzymane w ramach dotacji zostały wykorzystane na zadania określone w umowie dotacyjnej, a IF PAN osiągnął zakładane efekty zgodnie z kosztorysem i harmonogramem. Rozliczenia finansowe dokonywane były w terminach określonych w umowie. Zwrot niewykorzystanych środków z dotacji nastąpił w terminie określonym w umowie. Dane zamieszczone w raportach były zgodne z ewidencją finansowo-księgową. Raport końcowy został złożony w terminie oraz przyjęty przez MNiSW;
- Umowa nr 5177/HZDR/2021/0 z dnia 5 października 2021 r., której przedmiotem była realizacja współfinansowanego międzynarodowego projektu pn. „Narastanie defektów oraz rekonstrukcja sieci w β -Ga₂O₃ implantowanymi ziemiemi rzadkimi” (akronim: GARE) z terminem realizacji do 30 września 2024 r. Kwota przyznanej dotacji wyniosła 484 tys. zł, z czego koszty realizacji zadań określonych w umowie wyniosły 100% przekazanej dotacji. Środki otrzymane w ramach dotacji zostały wykorzystane na zadania określone w umowie dotacyjnej, a Instytut osiągnął zakładane efekty zgodnie z kosztorysem i harmonogramem. Dane zamieszczone w raportach były zgodne z ewidencją finansowo-księgową. IF PAN składał terminowo do MNiSW raporty roczne z każdego roku trwania projektu, jednakże w jednym przypadku – raport za 2021 r. – został złożony pięć dni po terminie, co stanowiło działanie niezetelne i zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
- Decyzja Ministra Edukacji i Nauki z dnia 12 sierpnia 2022 r. nr 7/524059/SPUB/SP/2022, w ramach której Minister przyznał IF PAN 10 063 tys. zł na finansowanie w latach 2022-2024 kosztów związanych z utrzymaniem aparatury naukowo-badawczej/stanowiska badawczego pn. „Laboratorium epitaksji z wiązek molekularnych (MBE) nanostruktur półprzewodnikowych”. W Raporcie rocznym za rok 2024 z wydatkowania środków na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej lub stanowiska badawczego wskazano, że wydatkowano: w 2022 r.: 244,8 tys. zł tj. 8% planowanych środków na ten rok, w 2023 r.: 3 493,6 tys. zł tj. 104% planowanych środków na ten rok, w 2024 r.: 3 315,8 tys. zł tj. 90% planowanych środków na ten rok.

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że środki wykazywane w raportach jako poniesione w ramach danego roku, zostały sfinansowane ze środków danego roku, ale również roku poprzedzającego rozliczenia, w związku z czym wskazane procentowe rozliczenie środków w danym roku nie odzwierciedla ich faktycznego

³³ Po wyłączeniu środków pochodzących z subwencji próba do badania objęła środki w wysokości 45% środków przekazanych przez Ministra.

wykorzystania. W 2023 r. wydatkowano 2 795,1 tys. zł z dofinansowania z 2022 r. W 2024 r. wydatkowano 2 645,6 tys. zł z dofinansowania z 2023 r. Do 30 czerwca 2025 r. środki z 2024 r. zostały wydatkowane w wysokości 1 106,7 tys. zł

Do dnia 30 czerwca 2025 r., Instytut wydatkował łącznie 8 160,9 tys. zł, tj. 81% przyznanych środków. Środki otrzymane w ramach dotacji zostały wykorzystane na zadania określone we wniosku o przyznanie środków na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej lub stanowiska badawczego (SPUB). Dane zamieszczone w raportach były zgodne z ewidencją finansowo-księgową. Rozliczenia finansowe dokonywane były w terminach określonych w przywołanym w decyzji rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 kwietnia 2019 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej, stanowiska badawczego oraz specjalnej infrastruktury informatycznej oraz oceny raportu z ich wykorzystania³⁴.

(akta kontroli, str. 5-8, 14-81, 456-650, 658-842)

IF PAN w latach 2020-2025 (I pół.) otrzymał od PAN środki w łącznej wysokości 2 129,3 tys. zł na realizację zadań związanych z udziałem w projektach badawczych, konferencjach naukowych, finansowaniem stypendiów. Badaniem objęto:

- umowę nr PAN.BFB.S.BWZ.575.022.2023 o realizację i finansowanie projektu badawczego, który uzyskał finansowanie w ramach konkursu Polskiej Akademii Nauk i Narodowej Akademii Nauk Stanów Zjednoczonych, w ramach której Prezes PAN przyznał IF PAN 2 452,2 tys. zł na realizację w latach 2024-2025 projektu badawczego pt. Chalcogenide nanostructures as a versatile platform for quantum bits (ChalQ). IF PAN wydatkował (do dnia 31 lipca 2025 r.) 1 634,8 tys. zł, tj. 66,6% przyznanych środków.
- decyzję nr 30/2020 Prezesa Polskiej Akademii Nauk z dnia 28 lipca 2020 r. w sprawie przyznawania doktorantom stypendiów Prezesa PAN za wybitne osiągnięcia, w ramach której Prezes PAN przyznał IF PAN 30 tys. zł.

IF PAN prawidłowo rozdysponował i wydatkował ww. środki. W obu objętych badaniem przypadkach złożył raporty z wykorzystania środków, które były zgodne z ewidencją finansowo-księgową. W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 5-8, 14-81, 456-650, 658-663)

5. W latach 2020-2025 (I pół.) w IF PAN przy zawieraniu umów cywilno-prawnych obowiązywały zasady określone Zarządzeniami Dyrektora Instytutu:

- Zarządzenie nr 13/2005 z dnia 1 lipca 2005 r. w sprawie druków umów i załączników³⁵;
- Zarządzenie nr 4/2018 z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie zasad zatrudniania i wynagradzania pracowników w ramach projektów badawczych i pozostałych projektów realizowanych w IF PAN;
- Zarządzenie nr 5/2018 z dnia 15 marca 2018 r. w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych na dostawy, usługi i roboty budowlane finansowane ze środków statutowych, projektów badawczych, środków Unii Europejskiej i innych niezdefiniowanych, zmienione Zarządzeniem nr 1/2019

³⁴ Dz. U. poz. 893.

³⁵ Dalej: zarządzenie w sprawie druków umów i załączników.

z dnia 15 stycznia 2019 r. oraz Zarządzeniem nr 19/2019 z dnia 23 grudnia 2019 r.³⁶.

- Zarządzenie nr 12/2020 z dnia 21 sierpnia 2020 r. w sprawie zasad wynagradzania w projektach realizowanych w IF PAN, zmienione Zarządzeniem nr 13/2020 z dnia 26 sierpnia 2020 r.
- Zarządzenie nr 1/2022 z dnia 4 stycznia 2022 r. w sprawie obowiązku prowadzenia rejestru umów zawieranych przez IF PAN uchylone Zarządzeniem nr 6/2022 z dnia 7 lipca 2022 r.
- Zarządzenie nr 10/2024 z dnia 30 października 2024 r. w sprawie regulaminu udzielania i realizacji zamówień publicznych w IF PAN, zmienione Zarządzeniem nr 2/2025 z dnia 11 lutego 2025 r.³⁷.

W latach 2020-2025 (I pół.) w IF PAN zawarto łącznie 734 umowy cywilno-prawne³⁸ na kwotę 4 001,7 tys. zł, w tym 67 umów z pracownikami IF PAN na kwotę 364,7 tys. zł, 667 umów z kontrahentami zewnętrznymi na kwotę 3 636 tys. zł oraz jedną umowę z członkiem kierownictwa IF PAN³⁹ w wysokości 1 tys. zł.

(akta kontroli str. 116-297)

Badaniem objęto sześć umów zlecenia na kwotę 56,5 tys. zł, w tym: trzy z pracownikami IF PAN, co stanowiło 4% ogółu umów zawartych z pracownikami⁴⁰ oraz trzy z kontrahentami zewnętrznymi, co stanowiło 0,5% ogółu takich umów⁴¹.

Zawieranie umów w IF PAN odbywało się prawidłowo, celowo i gospodarnie. Wyboru wykonawców umów zlecenia dokonano zgodnie z zasadami wyboru wykonawców, kierując się ich umiejętnościami, wieloletnią współpracą oraz najkorzystniejszą ofertą cenową wykonania prac. Realizacja umów zlecenia wykraczała poza obowiązki pracowników i odbywała się poza godzinami pracy danych osób. Podstawą rozliczenia poszczególnych umów były protokoły zdawczo-odbiorcze przedmiotu umowy oraz rachunki.

W IF PAN obowiązywały druki umów cywilnoprawnych określone w zarządzeniu w sprawie druków umów i załączników. Do dnia 30 czerwca 2025 r. nie dokonano aktualizacji tego zarządzenia pomimo wprowadzonych, w przepisach powszechnie obowiązujących zmian w tym zakresie. Szczegółowy opis nieprawidłowości został zawarty w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 116-297)

³⁶ Dalej: Zarządzenie z 2018 r. w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych.

³⁷ Dalej: Zarządzenie z 2024 r. w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych.

³⁸ W tym 477 umów o dzieło na łączną kwotę 1 790,8 tys. zł oraz 259 umów zlecenia na łączną kwotę 2 217 tys. zł.

³⁹ Umowa dotycząca pełnienia funkcji członka Komisji Habilitacyjnej.

⁴⁰ Dwie umowy zlecenia z dnia 30 czerwca 2021 r. oraz 28 lutego 2023 r. dotyczyły uczestniczenia w pracach Komisji Habilitacyjnej przeprowadzającej postępowanie habilitacyjne jako Sekretarz Komisji oraz jedna umowa zlecenia z dnia 11 maja 2020 r., która dotyczyła regularnej aktualizacji i utrzymania w gotowości do pracy komputerów obliczeniowych oraz przygotowania specyfikacji nowych komputerów obliczeniowych do zakupu i dozorowania procesu ich zamówienia.

⁴¹ Umowa zlecenia z dnia 16 października 2020 r. dotycząca przeprowadzenia kursu języka polskiego jako obcego dla doktorantów i post-doków będących cudzoziemcami, umowa zlecenia z dnia 26 sierpnia 2022 r. dotycząca pełnienia funkcji Inspektora Ochrony Radiologicznej oraz umowa zlecenia z dnia 24 sierpnia 2020 r. dotycząca bieżącej archiwizacji, katalogowania i wykonywania kopii zapasowych zeszytów laboratoryjnych oraz zbioru danych doświadczalnych.

6. Zasady organizacji zakupów usług obcych w IF PAN zostały określone w nw. Zarządzeniach Dyrektora IF PAN:

- z 2018 r. w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych;
- nr 15/2020 z dnia 25 września 2020 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych na dostawy, usługi i roboty budowlane, finansowane ze środków statutowych, projektów badawczych, środków Unii Europejskiej i innych niezdefiniowanych;
- z 2024 r. w sprawie regulaminu udzielania realizacji zamówień publicznych;
- nr 2/2025 z dnia 11 lutego 2025 r. w sprawie zmiany regulaminu udzielania i realizacji zamówień publicznych w IF PAN.

W latach 2020-2025 (I pół.) na zakup usług obcych w IF PAN wydatkowano łącznie 21 114 tys. zł, w tym w: 2020 r. 2 962,4 tys. zł, 2021 r. 3 862,4 tys. zł, 2022 r. 3 533 tys. zł, 2023 r. 4 702,5 tys. zł, 2024 r. 3 778,6 tys. zł, 2025 r. (I pół.) 2 274,6 tys. zł.

Szczegółowym badaniem objęto zamówienie na zakup usług obcych, do udzielenia którego zastosowano upzp. W wyniku analizy stwierdzono, że zamówienie to zostało zrealizowane zgodnie z przepisami upzp oraz obowiązującymi w IF PAN regulacjami wewnętrznymi.

Ponadto badaniem objęto 17 postępowań zakupowych. W pięciu przypadkach zawarto umowy niezgodnie z § 2 ust. 1 lit. e zarządzenia z 2018 r. w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych, tj. w umowach nie zamieszczono wymaganych zapisów o karach umownych. Szczegółowy opis nieprawidłowości został zawarty w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W kolejnych regulacjach wewnętrznych, tj. w Zarządzeniu z 2024 r. w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych, nie przewidziano obowiązku zamieszczania w umowach z usługodawcami zapisów o karach umownych.

(akta kontroli str. 332-446)

7. Stwierdzono, że Instytut, w latach 2020-2025 (I pół.), rzetelnie i terminowo – poza jednym przypadkiem opisanym w punkcie 4 niniejszego wystąpienia – składał raporty roczne i końcowe z wykorzystania środków przyznanych przez Ministra w latach 2020-2025 (I pół.).

(akta kontroli str. 1163-1209)

8. W okresie objętym kontrolą w IF PAN nie przeprowadzano audytu wewnętrznego.

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko, wyjaśnił, że wynikało to z faktu, że corocznie odbywa się obowiązkowy audyt finansowy, a audytem zewnętrznym podlegają realizacje projektów FRNP, NCN i NCBiR.

(akta kontroli str. 1156-1159)

9. Kontrolę zarządczą w IF PAN realizowano na podstawie wewnętrznych regulacji (zarządzenia, decyzje, regulaminy, wytyczne) do poszczególnych obszarów działalności Instytutu, oceniając, m.in. efektywność pracy naukowej, realizację projektów badawczo-naukowych, działalność administracyjną, finansową i gospodarczą Instytutu. Nadzór nad prawidłowością funkcjonowania IF PAN, sprawowany był m.in., poprzez: organizację posiedzeń, seminariów, spotkań z przedstawicielami środowiska naukowego i kierownictwa Instytutu, czy

związków zawodowych. Powołano pełnomocników Dyrektora (m.in. do spraw dużej infrastruktury badawczej, finansowania projektów badawczo-naukowych, spraw informacji niejawnych). Wprowadzono podstawowe regulacje wewnętrzne: Statut, Regulamin organizacyjny, Politykę (zasady) rachunkowości, Regulamin kontroli finansowej, Regulamin Funduszu badań własnych, Instrukcję inwentaryzacyjną, Regulamin udzielania i realizacji zamówień publicznych. Wprowadzono także regulacje umożliwiające zarządzanie kadrą naukową, zespołami naukowymi, czy wynikami badań; określono i wprowadzono zasady dot. wykonywania dyspozycji środkami pieniężnymi; pobierania gotówki z banku do kasy Instytutu; funkcjonowania kasy w IF PAN; monitoringu wpływów/przychodów i wydatków/kosztów; ewidencji, przychodów i kosztów oraz sprawozdawczości finansowej; czynności kontrolnych w zakresie zamówień publicznych; kontroli zarządczej. Skuteczność działań pracowników, doktorantów i zespołów badawczych oceniano na podstawie ankiet pracowniczych, sprawozdań zespołów naukowych, wykonania tematów statutowych, przeglądów publikacji, czy cytowań. W IF PAN rozpoczęto prace w zakresie wprowadzenia regulaminu funkcjonowania kontroli zarządczej, a ich zakończenie planowane jest na 2026 r.

(akta kontroli str. 1060-1092, 1123-1155-1162)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W jednym przypadku spośród trzech objętych badaniem raport roczny z wykorzystania środków pochodzących z budżetu państwa został złożony pięć dni po terminie, co było niezgodne z wymogami określonymi w § 8 ust. 1 umowy nr 5177/HZDR/2021/0 z dnia 5 października 2021 r. i stanowiło działanie nierzetelne.

W umowie nr 5177/HZDR/2021/0 z dnia 5 października 2021 r., której przedmiotem była realizacja współfinansowanego projektu międzynarodowego pn. Narastanie defektów oraz rekonstrukcja sieci w β -Ga₂O₃ implantowanymi ziemiemi rzadkimi (akronim: GARE), w § 8 ust. 1 określono, że podmiot składa raport roczny w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, w którym środki finansowe na realizację projektu (...) zostały przekazane podmiotowi. Raport roczny za 2021 r. został złożony przez IF PAN w dniu 5 kwietnia 2022 r., tj. pięć dni po terminie,

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że raport został złożony po terminie, gdyż tuż przed złożeniem raportu pojawiła się konieczność konsultacji niektórych zagadnień z pracownikami MEiN oraz wyjaśnienia kwestii technicznych związanych ze złożeniem raportu.

Zdaniem NIK terminy określone w zawartych umowach są znane podmiotowi i konieczność dodatkowych konsultacji oraz kwestie techniczne nie mogą stanowić uzasadnienia dla przekraczania przyjętych w umowie terminów raportowania.

(akta kontroli str. 5-8, 14-81, 456-650, 658-663)

2. Zarządzenie w sprawie druków umów i załączników z 2005 r. do dnia 30 czerwca 2025 r. (tj. przez 20 lat) nie było aktualizowane i dostosowywane do zmieniających się przepisów prawa powszechnie obowiązujących, co skutkowało zawarciem sześciu objętych badaniem umów i ich rozliczenia na wzorach/drukach, które nie znajdowały odzwierciedlenia w wewnętrznych regulacjach.

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że w związku ze zmianami przepisów krajowych wzór umowy zlecenia oraz rachunku stosowany w IF PAN został w 2017 r. do nich dostosowany, w związku z czym wszystkie objęte badaniem umowy były podpisywane oraz rozliczane na wzorze z 2017 r.

W ocenie NIK bieżące wprowadzanie zmian w procedurze wewnętrznej jest kluczowe dla zachowania zgodności prawnej z obowiązującymi przepisami oraz dla wprowadzenia jasnych i wiążących zasad, jak i dla wsparcia procesów zachodzących w Instytucie.

(akta kontroli str. 116-297)

3. Pięć spośród 17 objętych badaniem umów na usługi obce zostało zawarte niezgodnie z § 2 ust. 1 lit. e zarządzenia z 2018 r. w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych, bowiem w umowach tych IF PAN nie zawarł zapisów o karach umownych.

W § 2 ust. 1 lit. e zarządzenia z 2018 r. w sprawie regulaminu udzielania zamówień publicznych wskazano, że w przypadku zamówień o szacowanej wartości zamówienia przekraczającej 20 tys. zł netto wymagane było zawarcie pisemnej umowy, zawierającej co najmniej (...) kary umowne. W pięciu umowach na świadczenie usług w zakresie kompleksowej obsługi prawnej IF PAN nie zawarto takich zapisów.

Dyrektor IF PAN, pan Leszek Sirko wyjaśnił, że radca prawny jako osoba wykonująca zawód zaufania publicznego powinien dbać o wykonywanie wszelkich nałożonych na niego obowiązków w sposób zgodny z dobrymi obyczajami i uczciwością oraz, że w sytuacji, gdy stosunek prawny pomiędzy radcą prawnym, a klientem wymaga podwyższonego zaufania pomiędzy stronami zawieranie w umowie postanowień o karach umownych i ewentualne dalsze ich stosowanie może wpłynąć niekorzystnie na tę relację. W tego typu relacjach bardziej korzystne dla zamawiającego jest rozwiązanie umowy z radcą prawnym niż naliczanie kar umownych.

NIK nie podziela złożonych wyjaśnień. Zdaniem NIK zapisy o karach umownych określone w obowiązujących regulacjach wewnętrznych pozwalają na zabezpieczenie interesu IF PAN. Określone w IF PAN zasady zawierania umów z usługodawcami mają służyć rzetelnemu i terminowemu wykonywaniu obowiązków przez usługodawców. Fakt, że umowy były zawierane z radcą prawnym nie powinno stanowić uzasadnienia dla dowolnego traktowania przyjętych wewnętrznie regulacji. Ponadto należy zauważyć, że zarządzenie nie przewidywało odstępstw w odniesieniu do zawierania umów na usługi prawne.

(akta kontroli str. 332-446)

OCENA CZĄSTKOWA

IF PAN prawidłowo zarządzał środkami oraz prowadził gospodarkę finansową. Środki ze zwiększenia subwencji w 2024 r. rozdysponowane zostały na cele określone w stosownych komunikatach ówczesnego Ministra Nauki. Środki z utworzonych funduszy wydatkowano gospodarnie i zgodnie z przeznaczeniem. Ponadto IF PAN wydatkował otrzymane środki na cele określone w decyzjach i umowach, a także wywiązywał się – poza jednym przypadkiem – z obowiązku terminowego raportowania ich wykorzystania. Zakup usług obcych odbywał się na podstawie prawidłowo prowadzonych postępowań związanych z zakupem usług oraz gospodarnie, jednakże pięć umów z usługodawcami zostało zawarte niezgodnie z obowiązującymi w tym okresie wewnętrznymi uregulowaniami.

Ponadto, pomimo zmiany powszechnie obowiązujących przepisów, nie zaktualizowano od 2005 r. wewnętrznych regulacji w zakresie zawierania umów.

IV. Wnioski

OBSZAR W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- Wnioski**
1. Zapewnienie rzetelnego, kompletnego i zgodnego z przepisami powszechnie obowiązującego prawa prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych Instytutu.
 2. Zaktualizowanie wewnętrznych regulacji w zakresie zawierania umów cywilnoprawnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

**Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń**

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego⁴². Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

**Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków**

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 18 grudnia 2025 r.

Za zespół kontrolny
Katarzyna Peikow-Mentlewicz
Główny specjalista k.p.

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Dyrektor
Sławomir Żyła

/-/

⁴² Po 1 stycznia 2026 r., ze względu na zmianę struktury organizacyjnej NIK, zastrzeżenia należy kierować do Dyrektora Departamentu Rozwoju i Gospodarki.